

Elemzések a gazdasági és
társadalompolitikai döntések
előkészítéséhez 33.

2002. január

Budapest, 2002. május

Az elemzés a Miniszterelnöki Hivatal megrendelésére készült.

A jelentést készítette: Bernát Anikó

TÁRKI
Társadalomkutatási Intézet Rt.
1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Tel.: 309-7676
Fax: 309-7666
E-mail: tarki@tarki.hu
Internet: www.tarki.hu

Összegzés

A TÁRKI 2002. januárjában Omnibusz-adatfelvételt végzett 1506 fős, országos mintán. A minta valószínűségi minta, mely többlépcsős, arányosan rétegzett kiválasztással készült. A minta fő jellemzője, hogy minden felnőtt embernek egyenlő volt az esélye arra, hogy ő legyen a válaszadásra felkért személy. A kiválasztott személyek egy részének kiesése (válaszmegtagadások, elköltözések stb.) miatti mintatorzulást négydimenziós (korcsoport, nem, iskolai végzettség, lakóhely) súlyozással korrigálták. A mintavételi eljárásból fakadó hibahatár $\pm 2,6\%$. Ez azt jelenti, hogy – mintavételi okokból – a teljes mintából becsült adatok 95%-os valószínűséggel ennél nagyobb mértékben nem térnek el azokról, melyeket a teljes népesség megkérdezése esetén regisztrálnánk. A teljes hiba ennél nagyobb lehet az adatfelvétel pontosságának és a kérdésekre adott érvényes válaszok arányának függvényében.

Az adatfelvétel eredményeit az alábbiak szerint összegezzük:

- Fő trendjét tekintve folytatódott a saját anyagi helyzettel és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos kilátások, valamint a jelenlegi gazdasági helyzet 1999 vége óta tartó fokozatos javulása. A legutóbbi hónaphoz viszonyítva a négy dimenzió egyikében sem következett be szignifikáns változás, de kis mértékben nőtt a saját anyagi kilátásról és az ország gazdasági kilátásairól alkotott vélemények átlaga, azaz kissé nőtt az optimisták aránya, míg a pesszimistáké valamelyest csökkent. A gazdaság jelenlegi helyzetének értékelésének trendje továbbra is elkülönül látszik a saját anyagi helyzet trendjétől. Míg az előbbi esetében tavasz óta fokozatos, pozitív irányú változás tapasztalható, addig az utóbbi dimenziót – a kisebb ingadozásoktól eltekintve – hosszú ideje tartó stagnálás jellemzi. A magasabb iskolai végzettségűek, a felső két jövedelmi ötédbbe tartozók és a gazdaságilag aktívak jobbnak látják saját pozícióikat és a gazdaság helyzetét, mint a többi társadalmi csoport tagjai. A nem és a lakóhely hatása csekélynek mutatkozik.
- Trendjét tekintve folytatódott a kormány és a demokrácia megítélésének ez év eleje óta tartó javulása. E két dimenzióban nem következett be szignifikáns változás a decemberi véleményekhez képest. Az ellenzék teljesítményének megítélése januárban sem változott az előző havihoz képest, így a januári eredmény továbbra is együtt jár a korábbi enyhe javulást mutató trend megtörésével, megfordulásával, ami novembertől kezdve érzékelhető. A kormány megítélését idősorosan vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy – a kormány teljesítményével elégedettek számának növekedésével párhuzamosan – egyre homogénebbé válik a különböző társadalmi-demográfiai csoportokban. Az ellenzék tevékenységének megítélése szintén mutat kapcsolatot ezekkel a háttérváltozókkal, de ezek a különbségek gyengébbek és kevésbé szisztematikusak az egyes társadalmi és demográfiai csoportok között, mint a kormány esetében.
- A kormány tevékenységének megítélése igen vegyes képet mutat. Legsikeresebbnek a külpolitikai területeken, a továbbtanulási esélyek növelése, a határon túli magyarok helyzetének javítása, autópálya-építés és a lakásépítések támogatása terén végezett kormányzati munkát ítéli a magyar társadalom. Számottevő elégedetlenséget tapasztaltunk ugyanakkor a szegénység, valamint a korrupció leküzdése, az egészségügy helyzetének

javítása, a társadalmi különbségek csökkentése, a reálbér-növekedés, az adócsökkentés, a mezőgazdasági termékek versenyképességének növelése és a munkanélküliség csökkentése terén érzékelhető kormányzati tevékenységgel kapcsolatban. Számos kérdés esetében látszik az az összefüggés, hogy minél fontosabb egy kormányzati feladat, annál nagyobb irányában kormányzati munkával való elégedettség, vagy fordítva: minél kevésbé fontos egy feladat, annál nagyobb a kormánnyal való elégedettség a területen végzett munkával kapcsolatban. Így például az egészségügy helyzetének javítása, a szegénység leküzdése, a munkanélküliség csökkentése vagy a reálbér-növekedés a legfontosabbak közé tartoznak, itt a legnagyobb az elégedetlenség, míg az EU-csatlakozás, az autópálya-építés vagy a határon túli magyarok támogatása a legkevésbé fontos területek közé tartoznak, mégis nagyarányú elégedettséggel ezeken a területeken találkozhatunk.

- A magyar társadalmat megosztja a státusztörvény bevezetése és az ahhoz kapcsolódó intézkedések, de különösen a román kormánnyal a törvény romániai végrehajthatósága érdekében kötött megállapodás. A státusztörvényt, és ezáltal a határon túli magyarok számára adott kedvezményeket a lakosság egynegyede helyesli, egyharmada helyteleníti, közel fele pedig semleges álláspontot foglal el. A román kormánnyal kötött egyezséget már kevesebb, mint egyötödnyien támogatják a 45%-nyi ellenzővel szemben. A magyar lakosság kétharmada a munkanélküliség érezhető növekedésétől tart a státusztörvény bevezetése nyomán. A munkanélküliség növekedésére számítók arányában mutakozó, statisztikailag nem szignifikáns különbség aszerint, hogy csupán a törvény hatálya alá tartozó határon túli magyarokról, vagy a román nemzetiségűekről volt szó kérdésünkben, feltételezésünk szerint a megállapodás nyomán megjelenő véleményeknek a megállapodás előtti (vagyis a státusztörvény által eredetileg feltételezett) állapotokra való utólagos visszavetítésének tudható be.

1. Vélemények az állampolgárok saját anyagi és az ország gazdasági helyzetéről, a jövőbeli kilátásokról

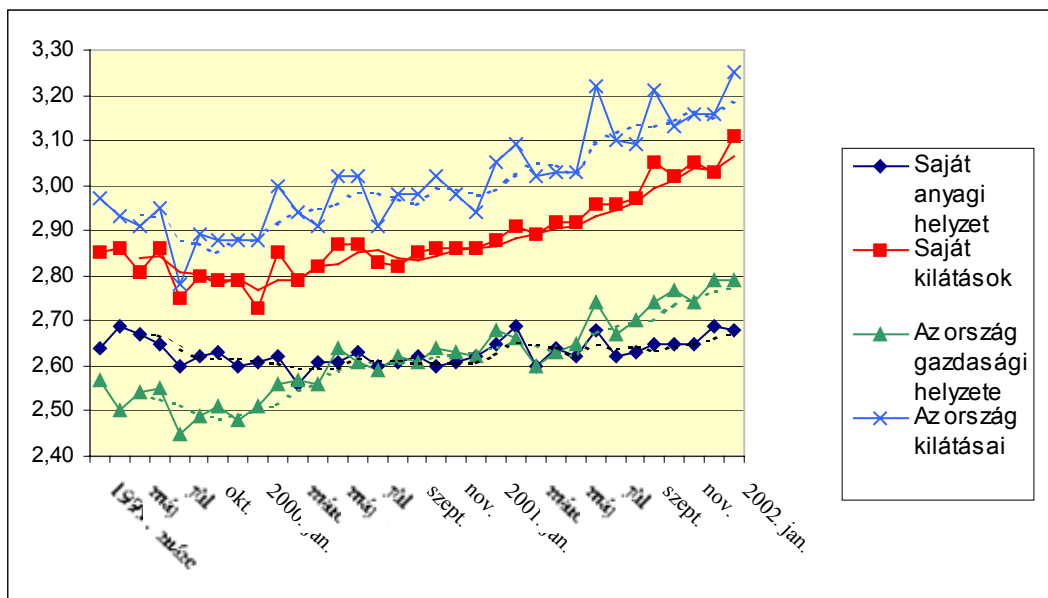
Ahogy minden hónapban, úgy 2002 januárjában is kíváncsiak voltunk arra, hogy az állampolgárok miként értékelik saját anyagi helyzetüket, és milyen kilátásokkal néznek jövőjük elé. Megkérdeztük továbbá őket arról is, hogy miként vélekednek az ország gazdasági helyzetéről, és milyen várakozásaik vannak a kérdezés időpontját követő egy évre vonatkozóan. Mind a négy kérdéshez egy-egy ötfokú értékelési skálát mellékelünk. Az elemzés során elsősorban az átlagértékekre támaszkodtunk. A vizsgálat eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze.

- Mind a négy vizsgált dimenzióban folytatódtak a folyamatok fő trendjei. Az ország gazdasági helyzetének értékelése, a saját anyagi és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos várakozások 1999 közepe óta fokozatosan javulnak, a saját anyagi helyzet értékelése pedig gyakorlatilag változatlan. Az előző hónaphoz képest a négy vizsgált dimenzió közül egyik esetében sem történt szignifikáns változás. Ezen belül a saját anyagi helyzet és az ország jelenlegi gazdasági helyzetének megítélésével kapcsolatos válaszok átlaga gyakorlatilag nem változott, a saját anyagi kilátások és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos várakozások esetében kisebb emelkedés történt (1.1. és 1.2. ábra).
- A saját anyagi kilátások és az ország gazdasági kilátásainak megítélése terén az átlagpontok emelkedését tapasztaltuk, ami mögött az optimisták arányának növekedése és a pesszimisták arányának csökkenése áll, emellett kisebb súllyal, de a változatlanságot jósolók arányának emelkedése is közrejátszik. Ezek az összefüggések mindkét dimenzióban jelen vannak, tehát folytatódik az egyéni anyagi kilátások és az ország gazdasági kilátásainak megítélésében 1999 áprilisa óta mutakozó optimizmus növekedése, illetve pesszimizmus csökkenése. (1.3 és 1.4. ábra)
- A négy kérdésben elfoglalt álláspontok egymással eltérő erejű, de szignifikáns és pozitív kapcsolatot mutatnak (1.5.–1.9. táblázat). Eszerint minél elégedettebb a válaszoló saját anyagi, vagy az ország gazdasági helyzetével, annál pozitívabban a következő 12 hónapra vonatkozó várakozásai. Ugyanezt mondhatjuk el a saját anyagi helyzet és az ország gazdasági helyzetének tekintetében is: minél kedvezőbbnek látja valaki saját jövőjét, annál nagyobb valószínűséggel vár az ország gazdasága esetében is pozitív változásokat.
- A 2002 januári adatok alapján a kérdezett életkora, iskolai végzettsége, jövedelmi helyzete és gazdasági aktivitása jelentősen meghatározza a vizsgált kérdések esetében megfogalmazott véleményeket, elsősorban a jelenlegi anyagi és a gazdasági helyzettel kapcsolatosakat (1.10. táblázat). Az érettségizettek és a diplomások, a negyedik és ötödik jövedelmi ötdbe tartozók és a gazdaságilag aktívak, elsősorban a vállalkozók jobbnak látják saját anyagi helyzetüket és várakozásaik is pozitívabban a többi társadalmi csoport tagjainál. A nem és a lakóhely hatása csekélynek mutatkozik. Az ország jelenlegi és jövőbeli gazdasági helyzetének megítélésében ugyanezeket a hatásokat találjuk, de erejük kisebb.

1.1. ábra.

A lakosság helyzetértékelése saját anyagi helyzetére és az ország gazdasági állapotára vonatkozóan – a válaszok átlagainak időbeli összehasonlítása

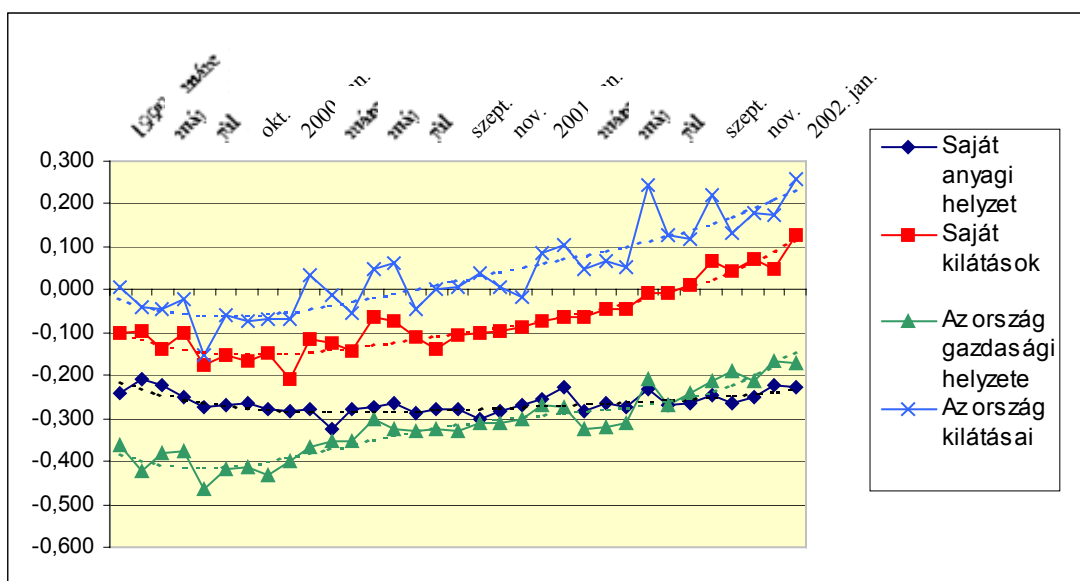
A grafikonon szereplő görbék az 1999 márciusa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok az adott hónapban, egy ötfokú skálán értékelt vélemények átlagát jelölik (1– nagyon rossz, 5 – nagyon jó). A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

1.2. ábra.

A lakosság helyzetértékelése saját anyagi helyzetére és az ország gazdasági állapotára vonatkozóan – időbeli összehasonlítás

A grafikonon szereplő görbék az 1999 márciusa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok az adott hónapban megfogalmazódott pozitív és negatív vélemények számának különbségét mutatják az összes érvényes válaszhoz viszonyítva. A mutató értéke 0, ha a pozitív és negatív vélemények száma azonos, -1, ha nincs pozitív vélemény és +1, ha nincs negatív vélemény. A görbékhez illesztett trendvonalak negyedfokú polinomiális típusúak.

1.1.–1.2. táblázat.

Vélemények az állampolgárok jelenlegi és jövőbeli saját anyagi helyzetéről*
(ötfokú skálán: 1 – nagyon rossz, illetve sokkal rosszabb, mint most; 5 – nagyon jó, illetve sokkal jobb, mint most)

Saját anyagi helyzet	N=	%
Nagyon jó	0	0,0
Jó	155	10,4
Nem is jó, nem is rossz	843	56,4
Rossz	357	23,9
Nagyon rossz	138	9,2
<i>Összesen</i>	<i>1494</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,68</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	8	0,5

Saját anyagi kilátások	N=	%
Sokkal jobb, mint most	10	0,7
Jobb, mint most	388	28,0
Ugyanilyen	763	55,2
Roszbabb, mint most	184	13,3
Sokkal rosszabb, mint most	38	2,8
<i>Összesen</i>	<i>1384</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>3,11</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	118	7,9

*Az összes megkérdezett százalékában

1.3.–1.4. táblázat.

Vélemények az ország jelenlegi és jövőbeli gazdasági helyzetéről*
(ötfokú skálán: 1 – nagyon rossz, illetve sokkal rosszabb, mint most; 5 – nagyon jó, illetve sokkal jobb, mint most)

Az ország gazdasági helyzete	N=	%
Nagyon jó	2	0,1
Jó	177	12,3
Nem is jó, nem is rossz	834	55,5
Rossz	374	26,0
Nagyon rossz	50	3,5
<i>Összesen</i>	<i>1436</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,79</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	66	4,4

Az ország gazdasági kilátásai	N=	%
Sokkal jobb, mint most	7	0,5
Jobb, mint most	460	35,1
Ugyanilyen	713	54,4
Roszbabb, mint most	116	8,8
Sokkal rosszabb, mint most	14	1,1
<i>Összesen</i>	<i>1310</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>3,25</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	192	12,8

*Az összes megkérdezett százalékában

1.5. táblázat**A saját anyagi helyzet és az arra vonatkozó kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)**

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jó	39,9	56,8	3,4	100,0	148
Se nem jó, se nem rossz	30,6	58,2	11,3	100,0	772
Roszs	22,3	49,4	28,4	100,0	462
Összesen	28,8	55,1	16,1	100,0	1382
chi2=87,1; szf=4; szgf=0,000					

1.6. táblázat**A saját anyagi helyzet és az ország gazdasági helyzetének értékelése közötti kapcsolat (%)**

	Jó	Se nem jó, se nem rossz	Roszs	Összesen	N=
Jó	34,0	58,8	7,2	100,0	153
Se nem jó, se nem rossz	12,8	63,9	23,3	100,0	811
Roszs	4,7	47,6	47,6	100,0	466
Összesen	12,4	58,0	29,5	100,0	1430
chi2=181,2; szf=4; szgf=0,000					

1.7. táblázat**A saját anyagi helyzet és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)**

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jó	50,3	40,6	9,1	100,0	143
Se nem jó, se nem rossz	38,4	55,3	6,3	100,0	731
Roszs	25,9	57,6	16,4	100,0	432
Összesen	35,6	54,4	10,0	100,0	1306
chi2=55,9; szf=4; szgf=0,000					

1.8. táblázat**A saját anyagi helyzetre és az ország gazdasági helyzetére vonatkozó kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)**

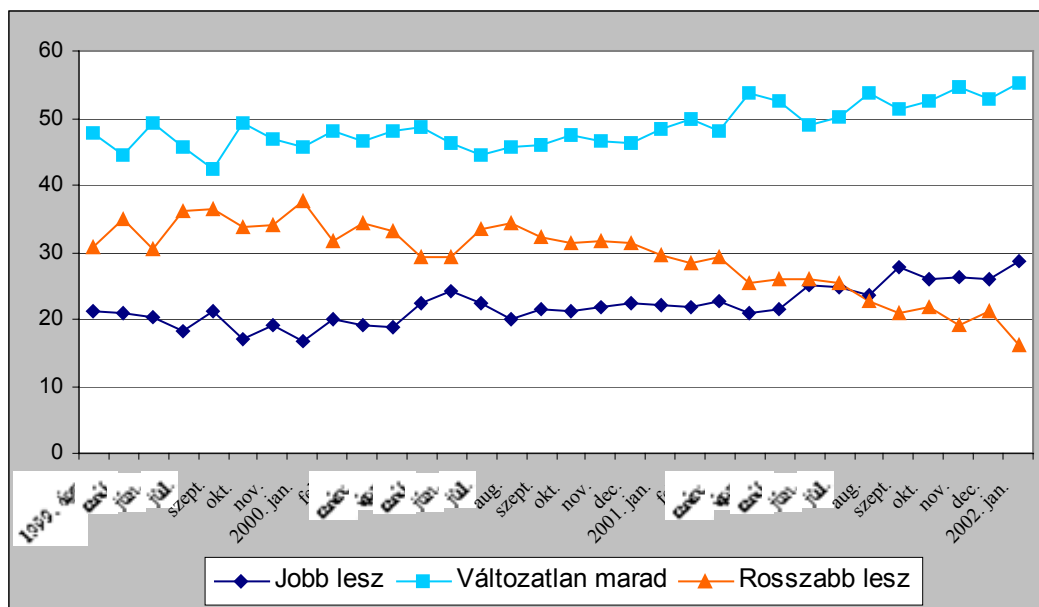
	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jobb lesz	69,1	27,4	3,5	100,0	369
Nem változik	23,9	70,5	5,6	100,0	696
Roszbabb lesz	17,3	47,7	35,0	100,0	197
Összesen	36,1	54,4	9,6	100,0	1262
chi2=403,1; szf=4; szgf=0,000					

1.9. táblázat**Az ország gazdasági helyzete és az arra vonatkozó kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)**

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jó	58,9	37,4	3,7	100,0	163
Se nem jó, se nem rossz	37,2	57,9	4,9	100,0	755
Roszs	22,5	54,8	22,8	100,0	378
Összesen	35,6	54,4	10,0	100,0	1296

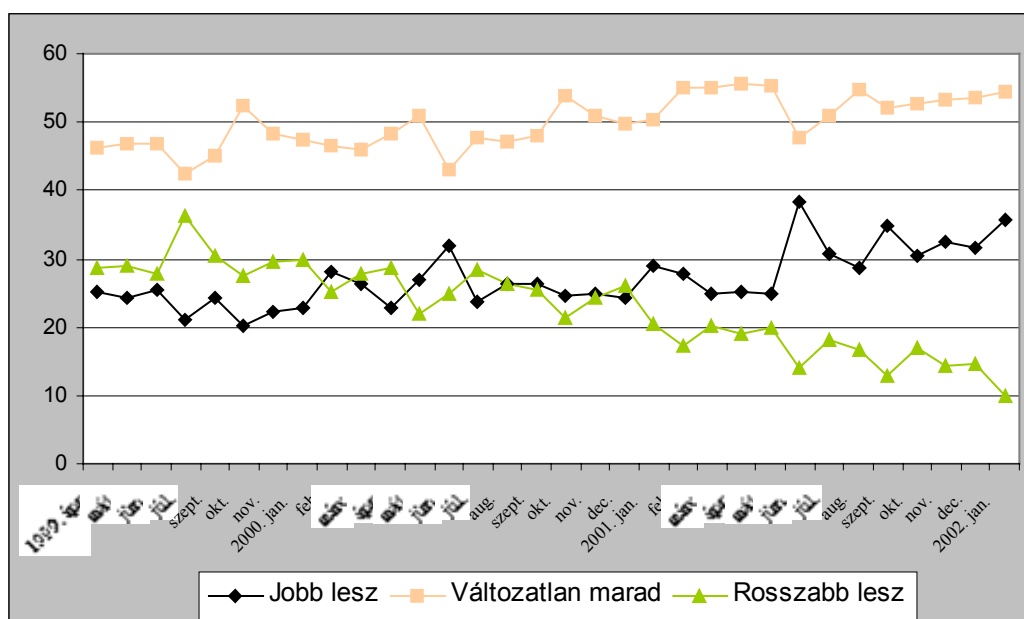
1.3. ábra A lakosság saját anyagi helyzetére vonatkozó kilátások időbeli változása

A grafikonon szereplő görbék az 1999 áprilisa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan a saját anyagi helyzet kilátásainak kérdésében. Az egyes pontok az adott hónapban, az ötfokú skála háromfokúvá összevont értékeivel megjelenített vélemények átlagát jelölik (1–rosszabb lesz, 2–változatlan marad, 3–jobb lesz). A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

1.4. ábra A lakosságnak az ország gazdasági helyzetére vonatkozó kilátásainak időbeli változása

A grafikonon szereplő görbék az 1999 áprilisa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az ország gazdasági helyzete kilátásainak kérdésében. Az egyes pontok az adott hónapban, az ötfokú skála háromfokúvá összevont értékeivel megjelenített vélemények átlagát jelölik (1–rosszabb lesz, 2–változatlan marad, 3 –jobb lesz). A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

1.10. táblázat Az állampolgárok saját- és az ország helyzetének szubjektív megítélése társadalmi-gazdasági jellemzők szerinti bontásban

	Jelenlegi anyagi helyzet	Anyagi helyzet egy év múlva	Az ország jelenlegi gazdasági helyzete	Az ország gazdasági helyzete egy év múlva
NEM				
Férfi	2,77	3,18	2,86	3,29
Nő	2,60	3,04	2,74	3,21
<i>Együtt</i>	<i>2,68</i>	<i>3,11</i>	<i>2,79</i>	<i>3,21</i>
<i>N=</i>	<i>1494</i>	<i>1384</i>	<i>1436</i>	<i>1310</i>
ÉLETKOR				
18-39	2,78	3,21	2,77	3,23
40-59	2,59	3,05	2,78	3,26
60-	2,65	3,00	2,86	3,27
<i>Együtt</i>	<i>2,68</i>	<i>3,11</i>	<i>2,80</i>	<i>3,25</i>
<i>N=</i>	<i>1492</i>	<i>1381</i>	<i>1433</i>	<i>1308</i>
ISKOLAI VÉGZETTSÉG				
legfeljebb általános iskola	2,45	3,03	2,73	3,21
szakmunkásképző	2,66	3,09	2,74	3,23
érettségi	2,82	3,17	2,78	3,31
felsőfokú	3,10	3,20	3,10	3,29
<i>együtt</i>	<i>2,68</i>	<i>3,10</i>	<i>2,79</i>	<i>3,25</i>
<i>N=</i>	<i>1491</i>	<i>1381</i>	<i>1433</i>	<i>1308</i>
JÖVEDELMI HELYZET				
legsó ötöd	2,21	3,02	2,64	3,20
második ötöd	2,56	3,06	2,67	3,17
harmadik ötöd	2,75	3,10	2,83	3,29
negyedik ötöd	2,83	3,23	2,82	3,37
legfelső ötöd	3,10	3,23	2,90	3,37
<i>együtt</i>	<i>2,69</i>	<i>3,13</i>	<i>2,77</i>	<i>3,28</i>
<i>N=</i>	<i>1019</i>	<i>953</i>	<i>986</i>	<i>900</i>
GAZDASÁGI AKTIVITÁS				
alkalmazott	2,77	3,12	2,77	3,25
önálló, vállalkozó	3,09	3,22	2,83	3,18
nyugdíjas	2,60	3,02	2,84	3,27
munkanélküli	2,21	3,08	2,63	3,15
egyéb inaktív	2,72	3,24	2,82	3,31
<i>együtt</i>	<i>2,68</i>	<i>3,11</i>	<i>2,79</i>	<i>3,25</i>
<i>N=</i>	<i>1493</i>	<i>1383</i>	<i>1435</i>	<i>1308</i>
TELEPÜLÉS JOGÁLLÁSA				
Budapest	2,74	3,06	2,81	3,26
megyei jogú város	2,70	3,11	2,77	3,24
város	2,68	3,14	2,77	3,23
község	2,63	3,10	2,82	3,27
<i>együtt</i>	<i>2,68</i>	<i>3,11</i>	<i>2,79</i>	<i>3,25</i>
<i>N=</i>	<i>1494</i>	<i>1384</i>	<i>1436</i>	<i>1310</i>

2. A politika szereplőinek és a demokrácia állapotának lakossági megítélése

Ahogy minden hónapban, úgy 2002 januárjában is kíváncsiak voltunk arra, hogy az állampolgárok miként értékelik kormány és az ellenzék eddigi tevékenységét és a demokrácia magyarországi működését. Mindhárom kérdéshez egy-egy négyfokú értékelési skálát mellékelünk. Az elemzés során elsősorban az átlagértékekre támaszkodtunk. A vizsgálat eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze.

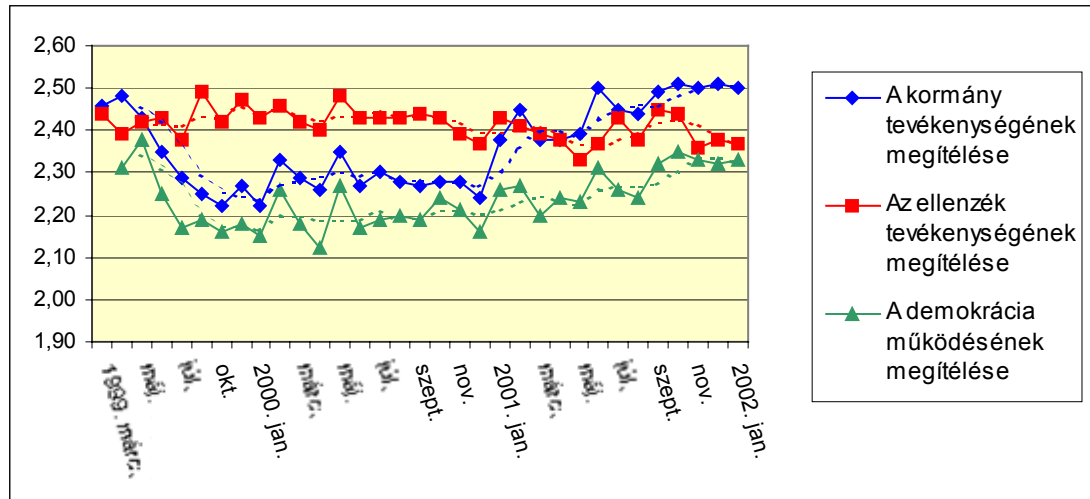
- Trendjét tekintve folytatódott a kormány és a demokrácia megítélésének ez év eleje óta tartó javulása. E két dimenzióban nem következett be szignifikáns változás a decemberi véleményekhez képest. Az ellenzék teljesítményének megítélése januárban sem változott az előző havihoz képest, így a januári eredmény továbbra is együtt jár a korábbi enyhe javulást mutató trend megtörésével, megfordulásával, ami novembertől kezdve érzékelhető. (2.1. ábra).
- A felnőtt korú lakosság közepesre értékeli a jelenlegi kormány beiktatása óta végzett tevékenységét. A válaszok átlaga ebben a hónapban 2,50 volt a múlt hónapi 2,51-gyel szemben. A kormány tevékenységét pozitívan értékelők aránya közel 10%-kal meghaladja a negatívan minősítőket (2.1. táblázat), a negatív szélső kategóriába eső válaszok eltérő aránya azonban még mindig magasabb, mint a pozitív szélső kategóriába esőké. A nagyon rossz minősítést adók aránya ebben a hónapban mintegy 60%-kal volt magasabb a kormány tevékenységét nagyon jónak értékelőkénél. A népesség átlagánál kedvezőbb a férfiak és a felsőfokú végzettségűek kormányról alkotott véleménye (2.5. táblázat). A háttérváltozók hatásának erősségét idősorosan vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy a kormány tevékenységének javuló megítélése e háttérváltozók magyarázó erejének csökkenésével jár együtt. A kormány megítélése tehát egyre homogénebbé válik a különböző társadalmi-demográfiai csoportokban.
- Az ellenzék működésének értékelésében, mint láttuk, az októbertől novemberre történt szignifikáns mértékű negatív változás után nem következett be jelentős elmozdulás november óta. (2.1. ábra). A januári átlag (2,37) egy századponttal alacsonyabb, mint a decemberi volt (2,38). Az inkább pozitív véleményt formálók aránya ismét alacsonyabb az inkább negatív véleményt formálókénál, az egyértelműen negatív minősítést adók aránya (10,9%) pedig négyszeresére nőtt az egyértelműen pozitívan vélekedők (2,7%) arányával szemben. Továbbra is megfigyelhető az a különbség, hogy a négyfokú skála két szélső kategóriájába arányosan kevesebb válasz érkezik az ellenzék, mint a kormány megítélése esetében. Az ellenzék tevékenységének értékelésekor a bizonytalanok aránya továbbra is közel kétszerese a kormány megítélése esetében regisztráltaknak. (2.2. táblázat) A társadalmi-demográfiai változók mentén nézve pozitívabb az ellenzékéről alkotott véleménye a kisebb városokban élőknek és a szakmunkás végzettségűeknek. (2.5. táblázat).
- Ha a kormány és az ellenzék együttes megítélését vizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy a válaszadók egynegyede vagy a kormány, vagy az ellenzék eddigi teljesítményéről nem tudott egyértelmű értékelést adni. A válaszadók 16%-a mind a kormány, mind pedig az ellenzék tevékenységével elégedetlen, és 15% azok aránya, akik mindkettővel elégedettek. Csak a kormány tevékenységével

elégedett a válaszadók 26%-a, és csak az ellenzék munkáját ítéli meg pozitívan 20%-uk (2.4. táblázat és 2.2. ábra).

- A magyar demokrácia megítélése gyakorlatilag nem változott a múlt havi adatokhoz képest. Az e havi érvényes válaszok átlaga 2,33, míg egy hónappal korábban ugyanez a mutató 2,32 volt (2.1. ábra). Ebben a hónapban az elégedetlenek aránya pontosan 10 százalékponttal, tehát 20%-kal haladta meg az elégedetteket (2.3. táblázat). Az átlagosnál valamivel elégedettebbnek mutatkoznak a nyugdíjas és nem nyugdíjas inaktívak (a munkanélküliek kivételével) és a jövedelmi helyzetük alapján a lakosság legfelső ötödébe tartozók, míg elégedetlenebbnek a munkanélküliek, a legszegényebbek és a fővárosiak, de akárcsak a kormány megítélésének esetében, időben ebben a dimenzióban is a háttérváltozók magyarázó erejének jelentős csökkenését tapasztaljuk. (2.5. táblázat). Minél elégedettebb valaki az Orbán-kormány tevékenységével, annál pozitívabban nyilatkozik a demokrácia magyarországi működéséről. Ez a kapcsolat igen erős: míg a kormányról teljes mértékben negatív véleményt alkotók esetében a demokrácia működésére vonatkozó válaszok átlaga 1,60, addig a csak pozitívan vélekedők esetében ugyanez a mutató 2,95. Az ellenzék és a demokrácia működésének megítélése között valamivel gyengébb kapcsolat tapasztalható: az ellenzéket csak negatívan értékelők a legelégedettebbek a demokrácia működésével.
- Minden negyedévben arra kérjük a válaszadókat, hogy mondják meg, miként ítélik meg a rendszerváltás utáni kormányok munkáját. Az értékelés során a megkérdezettnek az eddigi három kormány közül az általa legeredményesebbnek tartottat kell kiválasztani. 2002 januárjában – ahogy tavaly októberben is – az Orbán-kormányt választották a legtöbben (31%), míg öt százalékponttal kevesebben választották a Horn-kormányt. A rendszerváltás első kabinetjét, az Antall–Boross-kormány teljesítményét csupán a lakosság 13%-a tartja a legeredményesebbnek. Egyik kormány mellett sem tud elköteleződni a megkérdezettek 18%-a, további 12% pedig nem tudott válaszolni. (2.6. táblázat és 2.3. ábra) Negyed évvel ezelőtt a két utóbbi kabinet megítélése közötti különbség elhanyagolható volt: a jelenlegi kormányt 29%, a Horn-kormányt 28% tartotta a legeredményesebbnek 2001 júliusában, ám az Antall–Boros-kormány akkor is csak a lakosság 12%-a szerint volt a legjobb rendszerváltás utáni kormány. Fél éve viszont többen voltak a három kormány közül választani nem tudók: a mostani 18%-kal szemben akkor 21% gondolta úgy, hogy egyik kormány munkáját sem tudja a többi közül kiemelni.

2.1. ábra A kormány és az ellenzék tevékenységének megítélése időbeni összehasonlításban

A grafikonon szereplő görbék az 1999. március óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok a válaszok a négyfokú skálán (1 – egyértelműen negatíván, 4 – egyértelműen pozitívan) mért válaszok átlagait jelentik az adott kérdésben, az adott hónapban. A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

2.1. táblázat

Az Orbán-kormány tevékenységének megítélése
(négyfokú skálán: 4 – egyértelműen pozitív, 1 – egyértelműen negatív)

	N=	%
Egyértelműen pozitívan	107	8,1
Inkább pozitívan	589	44,6
Inkább negatívan	456	34,5
Egyértelműen negatívan	166	12,6
<i>Összesen</i>	<i>1319</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,50</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	182	12,2

*az összes megkérdezett százalékában

2.2. táblázat

Az ellenzék munkájának megítélése
(négyfokú skálán: 4 – egyértelműen pozitív, 1 – egyértelműen negatív)

	N=	%
Egyértelműen pozitívan	32	2,7
Inkább pozitívan	495	42,7
Inkább negatívan	507	43,7
Egyértelműen negatívan	126	10,9
<i>Összesen</i>	<i>1160</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,37</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	342	22,8

*az összes megkérdezett százalékában

2.3. táblázat

Elégedettség a demokrácia működésével
(az érvényes válaszok százalékában,
négyfokú skálán: 4 – nagyon elégedett, 1 – nagyon elégedetlen)

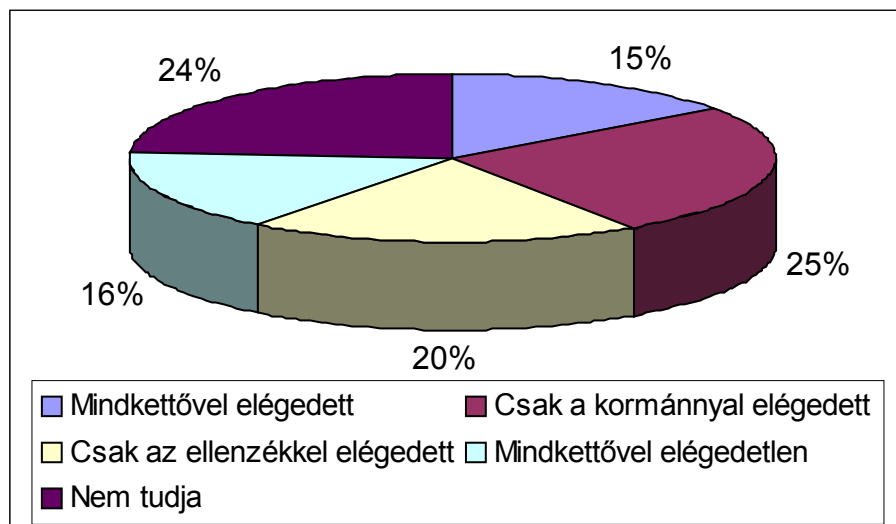
	N=	%
Nagyon elégedett	20	1,5
Elégedett	572	43,5
Elégedetlen	549	41,7
Nagyon elégedetlen	175	13,3
<i>Összesen</i>	<i>1321</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,33</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	186	12,4

*az összes megkérdezett százalékában

2.4. táblázat
A kormány és az ellenzék tevékenységének együttes megítélése

	N=	%	Az érvényes válaszok %-ában
Mindkettővel elégedett	22	14,8	19,5
Csak a kormánnyal elégedett	383	25,5	33,7
Csak az ellenzékkel elégedett	295	19,7	26,0
Mindkettővel elégedetlen	237	15,8	20,8
(Összesen)	1137	75,7	100,0
Nem tudja, nem válaszolt	365	24,3	–
Összesen	1502	100,0	–

2.2. ábra
A kormány és az ellenzék tevékenységének együttes megítélése

2.5. táblázat

A kormány és az ellenzék tevékenységének, valamint a demokrácia magyarországi működésének lakossági megítélése társadalmi-gazdasági jellemzők szerinti bontásban

	A kormány megítélése	Az ellenzék megítélése	A demokrácia működésének megítélése
NEM			
férfi	2,57	2,35	2,38
nő	2,43	2,39	2,29
<i>együtt</i>	2,50	2,37	2,33
<i>N=</i>	1322	1160	1316
ÉLETKOR			
18-39	2,49	2,38	2,35
40-59	2,47	2,41	2,26
60-	2,55	2,30	2,42
<i>együtt</i>	2,50	2,37	2,33
<i>N=</i>	1319	1157	1314
ISKOLAI VÉGZETTSÉG			
legfeljebb általános iskola	2,47	2,36	2,31
szakmunkásképző	2,49	2,47	2,32
érettségi	2,46	2,35	2,36
felsőfokú	2,65	2,29	2,34
<i>együtt</i>	2,50	2,37	2,33
<i>N=</i>	1319	1157	1314
JÖVEDELMI HELYZET			
legalsó ötöd	2,42	2,41	2,26
második ötöd	2,56	2,37	2,34
harmadik ötöd	2,42	2,43	2,29
negyedik ötöd	2,52	2,41	2,38
legfelső ötöd	2,55	2,32	2,42
<i>együtt</i>	2,49	2,39	2,34
<i>N=</i>	918	813	921
GAZDASÁGI AKTIVITÁS			
alkalmazott	2,50	2,36	2,29
önálló, vállalkozó	2,46	2,27	2,29
nyugdíjas	2,51	2,38	2,39
munkanélküli	2,27	2,48	2,10
egyéb inaktív	2,55	2,41	2,44
<i>együtt</i>	2,49	2,37	2,33
<i>N=</i>	1320	1160	
TELEPÜLÉS JOGÁLLASA			
Budapest	2,50	2,26	2,26
megyei jogú város	2,45	2,41	2,34
város	2,45	2,46	2,31
község	2,55	2,35	2,38
<i>együtt</i>	2,50	2,37	2,33
<i>N=</i>	1322	1160	1316

2.6. táblázat

A rendszerváltás utáni magyar kormányok tevékenységének lakossági megítélése

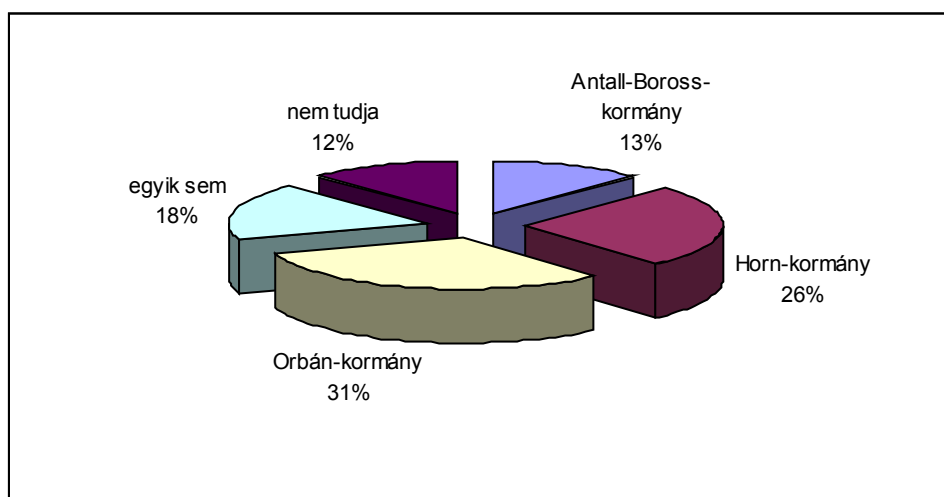
A rendszerváltás eddigi kormányai közül melyiknek a tevékenységét ítéli a legeredményesebbnek?

	N=	%	Érvényes válaszok %-ában
Antall-Boross-kormány	186	12,4	14,3
Horn-kormány	390	25,9	29,8
Orbán-kormány	464	30,9	35,6
Egyik sem	266	17,7	20,3
(Összesen)	1306	86,9	100,0
Nem tudja	183	12,2	-
Nem válaszolt	14	0,9	-
Összesen	1502	100,0	-

2.3. ábra

A rendszerváltás utáni kormányok munkájának eredményessége

Melyik kormány tevékenységét ítéli a legsikeresebbnek?

3. A kormányzati tevékenység céljainak fontossága és az Orbán-kormány eddig teljesítményének megítélése a lakossági vélemények tükrében

Ebben a hónapban a kormány tevékenységének megítélését kívántuk megismerni, mégpedig úgy, hogy négy téma szerint csoportosítva felsoroltunk területeket, amelyeket a kormány kiemelt célként kezel. Két nézőpontból közelítettük meg ezeket a területeket: egyfelől egy ötfokú skálán lehetett értékelni az adott terület fontosságát, másfelől a területen végzett kormányzati munkát kellett minősíteni aszerint, hogy a kormány jó úton jár vagy sem e területeken.

A kormány tevékenységének megítélése igen vegyes képet mutat. Legsikeresebbnek a külpolitikai területeken, a továbbtanulási esélyek növelése, a határon túli magyarok helyzetének javítása, autópálya-építés és a lakásépítések támogatása terén végzett kormányzati munkát ítéli a magyar társadalom. Számottevő elégedetlenséget tapasztaltunk ugyanakkor a szegénység, valamint a korrupció leküzdése, az egészségügy helyzetének javítása, a társadalmi különbségek csökkentése, a reálbér-növekedés, az adócsökkentés, a mezőgazdasági termékek versenyképességének növelése és a munkanélküliség csökkentése terén végzett kormányzati tevékenységgel kapcsolatban. Számos kérdés esetében tapasztalható az az összefüggés, hogy minél fontosabb egy kormányzati feladat, annál kevésbé vélik úgy az emberek, hogy a jelenlegi kormány az adott területen jó úton halad, vagy fordítva: minél kevésbé fontos egy feladat, annál nagyobb a kormánnyal való elégedettség a területen végzett munkával kapcsolatban. Így például az egészségügy helyzetének javítása, a szegénység leküzdése, a munkanélküliség csökkentése vagy a reálbér-növekedés a legfontosabbak területek közé tartoznak és itt a legnagyobb az elégedetlenség, míg az EU-csatlakozás, az autópálya-építés vagy a határon túli magyarok támogatása a kevésbé fontos célok közé tartoznak, mégis ezeken a területeken találkozhatunk a legnagyobb elégedettséggel.

3.1. Gazdasági célkitűzések

Az első kérdésblokk a kormány gazdaságpolitikai célkitűzéseit állítja a középpontba. A területeket a fontosságukra kapott átlagpontszámuk szerint sorba állítva azt láthatjuk, hogy bár relatíve magas pontszámot kapott minden terület, a makrogazdasági célok mégis valamelyest háttérbe szorulnak az egyént közvetlenebbül érintő területekhez képest. Legfontosabbnak ugyanis a reálbér-növekedést befolyásoló tényezők bizonyultak, azaz a bérek vásárlóerejének növelése és az áremelkedések mértékének csökkenése prioritást élvez a magyar társadalomban. Fontos még a munkanélküliség csökkentése és általában véve a gazdasági növekedés serkentése. A tíz terület közül legkevésbé az autópálya-építés és a külföldi befektetések támogatása bizonyult fontosnak, ugyanakkor a hazai vállalkozások támogatása is e rangsor utolsó harmadában található.

A legfontosabbnak értékelt területek, azaz a reálbér növekedését befolyásoló tényezők esetében a legalacsonyabb a kormányzati munkával való elégedettség: mindkét ezt firtató kérdés esetében az érvényes választ adók egynegyede fejezte csak ki elégedettségét, míg háromnegyedük elégedetlenségének adott hangot. A közepesen

fontos adók csökkentése és a mezőgazdasági termékek versenyképességének elősegítése terén szintén ugyanilyen. Nem sokkal jobb ez az arány a harmadik legfontosabbnak ítélt munkanélküliség csökkentése kérdésében sem, hiszen a közel egyharmadnyi elégedett válaszolóval szemben kétharmadnyi elégedetlen áll ebben a kérdésben. A legkevésbé fontos területeken ugyanakkor viszonylag magas az elégedettség mértéke, amit az is magyarázhat, hogy többé-kevésbé megoldott vagy kevesebb embert érintő feladatokról van szó az autópálya-építés vagy a külföldi befektetések támogatása terén, ezért nem annyira fontosak, ugyanakkor a nagyobb elégedetlenséget mutató reálbér-növekedés azért is áll a fontossági rangsor első helyén, mert relatíve megoldatlannak látja azt a magyar társadalom. A legnagyobb elégedettséget a lakásépítések támogatásával kapcsolatban mértünk, és ez is egy olyan terület, ahol nagy előrelépések történtek az utóbbi időben, ezért már nem tartozik a legfontosabb területek közé. (3.1.1. táblázat és 3.1.1. ábra)

3.1.1. táblázat

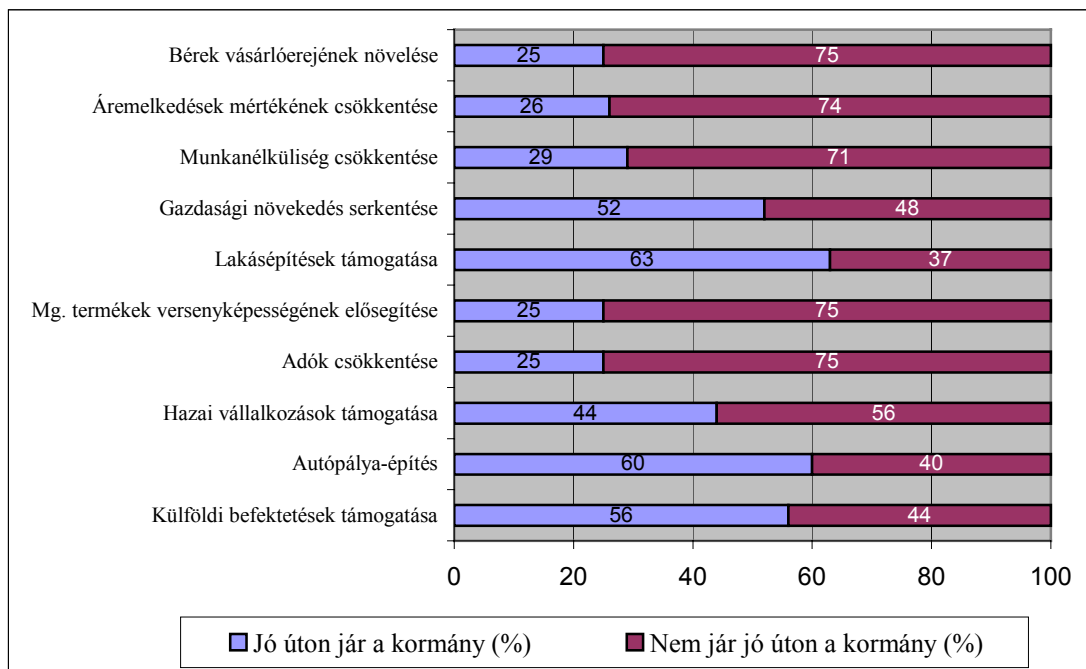
A kormány egyes gazdaságpolitikai céljai fontosságának és az eddigi tevékenységének lakossági megítélése

A fontosságot ötfokú skálán mérve (5=nagyon fontos, 1=egyáltalán nem fontos); az értékelés az érvényes válaszok százalékában (jó úton jár vagy nem jár jó úton a kormány) adjuk meg

Gazdaságpolitikai célok fontossági sorrendben	fontosság átlagpontszáma (1–5 pont)	N	Jó úton jár a kormány (%)*	Nem jár jó úton a kormány (%)*	N
Bérek vásárlóerejének növelése	4,81	1484	25	75	1374
Áremelkedések mértékének csökkentése	4,76	1492	26	74	1385
Munkanélküliség csökkentése	4,75	1487	29	71	1363
Gazdasági növekedés serkentése	4,68	1468	52	48	1274
Lakásépítések támogatása	4,63	1484	63	37	1337
Adók csökkentése	4,59	1472	25	75	1313
Mezőgazdasági termékek versenyképességének elősegítése	4,59	1456	25	75	1260
Hazai vállalkozások támogatása	4,34	1440	44	56	1138
Autópálya-építés	3,94	1446	60	40	1289
Külföldi befektetések támogatása	3,57	1392	56	44	1111

*Az érvényes válaszok százalékában

3.1.1. ábra
A kormány tevékenységének lakossági megítélése
a gazdaságpolitika egyes területein
 (az érvényes válaszok százalékában)

3.2. Társadalmi csoportok helyzetének javítása

A támogatásra szoruló társadalmi csoportok közül a leginkább a gyermekes családok, a szegények és a nyugdíjasok helyzetének javítását ítéli a magyar társadalom a legfontosabbnak. A pedagógusok helyzete relatíve kevésbé látszik fontosnak, de az ötfokú skálán elért 4,32-es átlagpontszáma alapján összességében mégis igen jelentősnek tűnik. A romák és a határon túli magyarok helyzetét tartják a legkevésbé fontos területnek, ugyanakkor a kormány tevékenységének megítélése éppen a határon túli magyarok helyzetének javítása terén a legpozitívabb. Ebben az értékelésben jelentős szerepe lehet a státusztörvény hatályba lépésének. Közel azonos az elégedettek és az elégedetlenek aránya a gyermekes családok, a pedagógusok és a romák helyzetének javítása terén, a nyugdíjasokkal kapcsolatban azonban már valamivel többen mondják, hogy rossz úton jár a kormány, mint akik szerint jó úton jár. A szegények helyzetének javítása az egyik legfontosabb, ám egyben a legnagyobb elégedetlenséget okozó terület is: a megkérdezettek háromnegyede nincs megelégedve a kormány teljesítményével ebből a szempontból. (3.2.1. táblázat és 3.2.1 ábra)

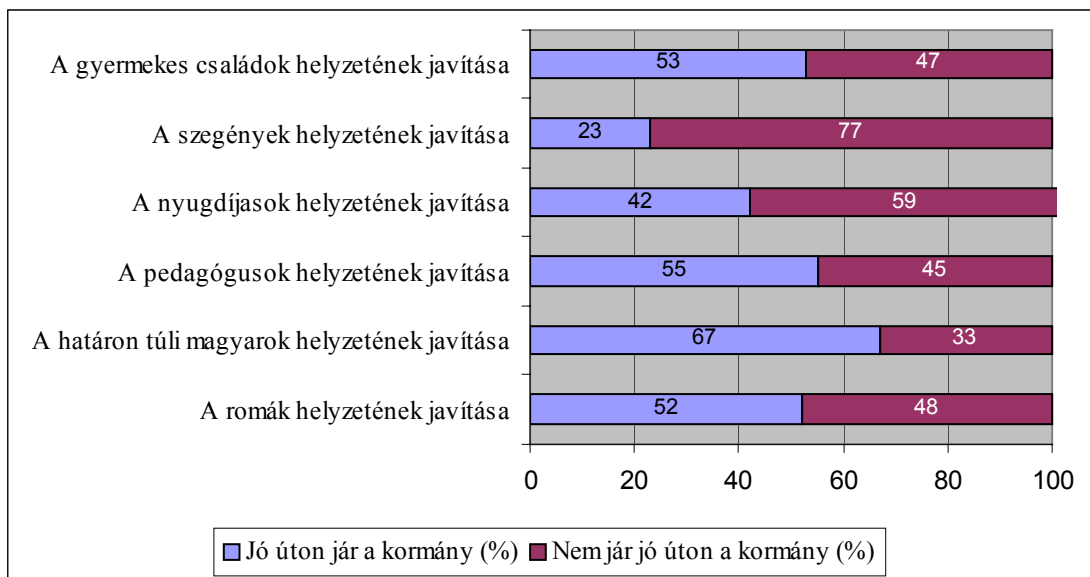
3.2.1. táblázat

Egyes társadalmi csoportok támogatása fontosságának és a kormány eddigi tevékenységének lakossági megítélése

A fontosságot ötfokú skálán mérve (5=nagyon fontos, 1=egyáltalán nem fontos); az értékelés az érvényes válaszok százalékában (jó úton jár vagy nem jár jó úton a kormány) adjuk meg

Társadalmi csoportok – támogatásuk fontosságának sorrendjében	fontosság átlagpontszáma (1–5 pont)	N	Jó úton jár a kormány (%)*	Nem jár jó úton a kormány (%)*	N
A gyermekes családok helyzetének javítása	4,87	1491	53	47	1389
A szegények helyzetének javítása	4,83	1492	23	77	1398
A nyugdíjasok helyzetének javítása	4,73	1494	42	59	1416
A pedagógusok helyzetének javítása	4,32	1464	55	45	1277
A határon túli magyarok helyzetének javítása	3,58	1460	67	33	1290
A romák helyzetének javítása	3,31	1451	52	48	1235

3.2.1. ábra
A kormány tevékenységének lakossági megítélése
egyek társadalmi csoportok helyzetének támogatása szempontjából
 (az érvényes válaszok százalékában)

3.3. Külpolitikai célkitűzések

A külpolitika szempontjából négy területen vizsgáltuk a lakosság preferenciáit és elégedettségét. Ahogy az eddigi kérdésblokkokban, úgy ebben is minden terület magas értéket kapott fontossága alapján, de a négy kérdésblokk közül a külpolitika terén tapasztalható a legnagyobb elégedettség. Az Európai Unióhoz való csatlakozás terén nyújtott teljesítmény alapján 84%-nyian vannak azon a véleményen, hogy jó úton jár a kormány, de a másik három kérdés terén is 60% fölött van az elégedettek aránya. Legalacsonyabb az elégedettek aránya az országhép kialakítása terén, de még itt is a válaszolók közel kétharmada elégedett a kormánnyal. (3.3.1. táblázat és 3.3.1. ábra)

3.3.1. táblázat

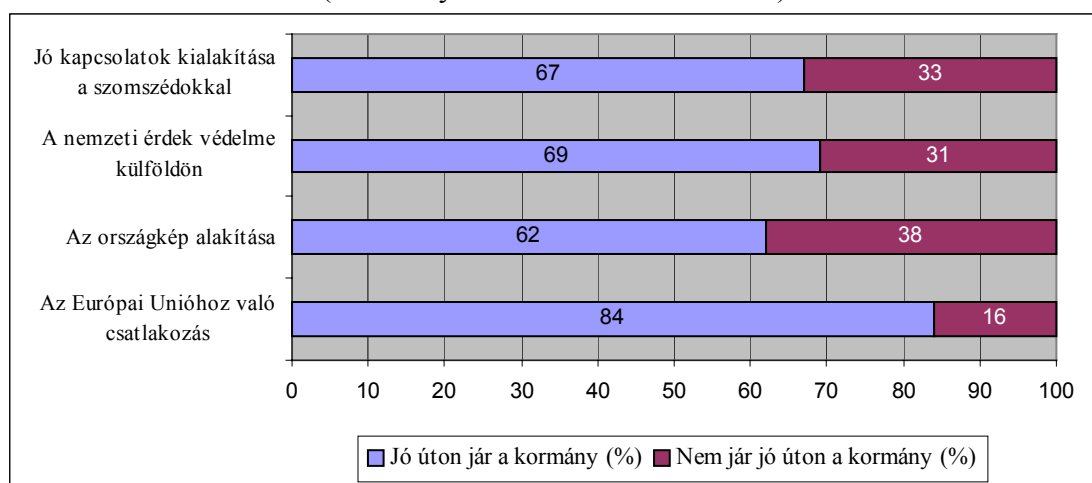
A kormány egyes külpolitikai céljai fontosságának és az eddigi tevékenységének lakossági megítélése

A fontosságot ötfokú skálán mérve (5=nagyon fontos, 1=egyáltalán nem fontos); az értékelés az érvényes válaszok százalékában (jó úton jár vagy nem jár jó úton a kormány) adjuk meg

Külpolitikai célok fontossági sorrendben	fontosság átlagpontszáma (1–5 pont)	N	Jó úton jár a kormány (%)*	Nem jár jó úton a kormány (%)*	N
Jó kapcsolatok kialakítása a szomszédokkal	4,50	1458	67	33	1287
A nemzeti érdek védelme külföldön	4,28	1408	69	31	1135
Az országhép alakítása	4,13	1419	62	38	1206
Az Európai Unióhoz való csatlakozás	4,06	1393	84	16	1251

3.3.1. ábra

A kormány tevékenységének lakossági megítélése a külpolitika egyes területein (az érvényes válaszok százalékában)

3.4. Társadalmi problémák

Az utolsó kérdésblokkban kilenc társadalmi probléma fontosságát és a kormányzatnak ezeken a területeken nyújtott teljesítményét vizsgáltuk. Ebben a blokkban a legmagasabb a fontossági pontok átlagértéke, hiszen itt a legkevésbé fontos terület is átlagosan 4,5 pontot kapott a lehetséges 5 pontból, míg a legfontosabbnak tartott egészségügy 4,93-as pontszáma arra utal, hogy szinte minden válaszadó 5 pontra értékelte e terület jelentőségét. Emellett igen magas átlagot ért el a szegénység, a közbiztonság és a korrupció is. E kérdéscsoportban a társadalmi különbségek csökkentése terén lát a lakosság legkevésbé helyes utat a kormány tevékenységének megítélésében: csupán egyötödnyien elégedettek, négyötödnyien viszont elmarasztaló véleményüket hangoztatják. Számottevő még az elégedetlenség az egészségügy, a szegénység, a korrupció és a vidék felzárkóztatása terén mutatott kormányzati tevékenységgel kapcsolatban, a népességfogyás megállításával és a közbiztonság javításával kapcsolatban azonban már közel azonos a két tábor aránya, bár még kissé többen vannak az elégedetlenek. A társadalmi problémák kezelése terén a továbbtanulási esélyek növelése esetében jár leginkább jó úton a kormány, hiszen az érvényes választ adók kétharmada fejezte ki elégedettségét e területen.

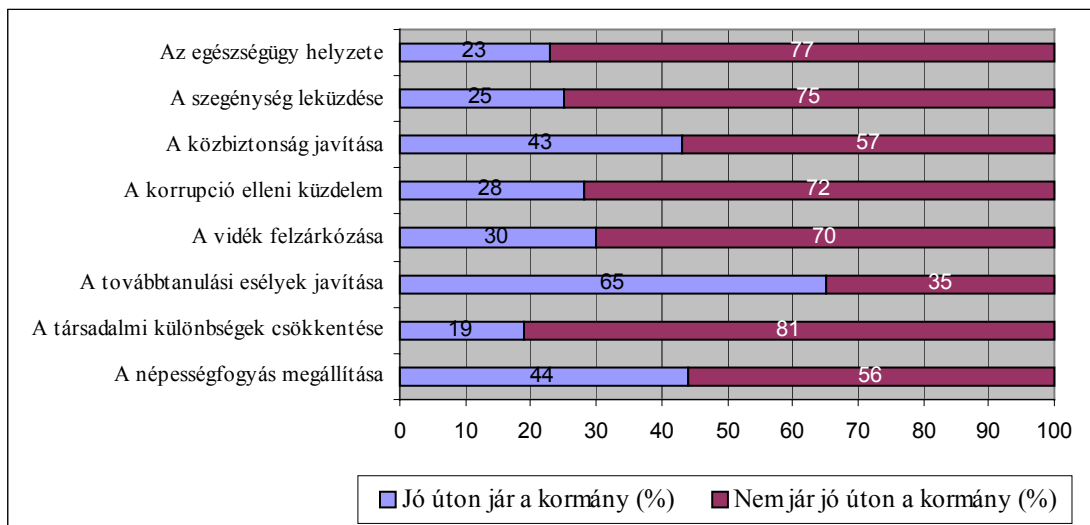
3.4.1. táblázat

Egyes társadalmi problémák megoldása fontosságának és a kormány eddigi tevékenységének lakossági megítélése

A fontosságot ötfokú skálán mérve (5=nagyon fontos, 1=egyáltalán nem fontos); az értékelés az érvényes válaszok százalékában (jó úton jár vagy nem jár jó úton a kormány) adjuk meg

Társadalmi problémák fontossági sorrendben	fontosság átlagpontszáma (1–5 pont)	N	Jó úton jár a kormány (%)*	Nem jár jó úton a kormány (%)*	N
Az egészségügy helyzete	4,93	1495	23	77	1411
A szegénység leküzdése	4,86	1492	25	75	1389
A közbiztonság javítása	4,80	1489	43	57	1387
A korrupció elleni küzdelem	4,79	1457	28	72	1326
A vidék felzárkóztatása	4,68	1474	30	70	1318
A továbbtanulási esélyek javítása	4,65	1478	65	35	1296
A társadalmi különbségek csökkentése	4,62	1477	19	81	1347
A népességfogyás megállítása	4,50	1471	44	56	1292

3.4.1. ábra
A kormány tevékenységének lakossági megítélése
egyens társadalmi problémák megoldása szempontjából
 (az érvényes válaszok százalékában)

4. A kedvezménytörvény lakossági fogadtatása

2001 végének, 2002 elejének egyik legnagyobb visszhangot kiváltó politikai eseménye volt az ún. státusztörvény vagy kedvezménytörvény hatályba lépése, amely a határon túli magyarok számára több területen is a magyar állampolgári jogokhoz hasonló kedvezményeket biztosít. A törvény romániai alkalmazhatósága érdekében a magyar és a román kormány között egy megállapodás jött létre, melynek legfontosabb – és a közvéleményt leginkább megmozgató – pontja szerint a román nemzetiségű román állampolgárok is a romániai magyarokhoz hasonló feltételek mellett vállalhatnak munkát. A törvény hatályának ilyen irányú kiterjesztése éles visszhangot váltott ki mind az ellenzéki pártok, mind pedig a sajtó részéről. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a magyar lakosság miként vélekedik a kedvezménytörvényről és annak a magyarországi munkanélküliségre gyakorolt hatásáról.

A magyar társadalmat megosztják a státusztörvény bevezetése és az ahhoz kapcsolódó intézkedések, de különösen a román kormánnyal a törvény romániai végrehajthatósága érdekében kötött megállapodás. A státusztörvényt, és ezáltal a határon túli magyarok számára adott kedvezményeket a lakosság egynegyede helyesli, egyharmada helyteleníti, közel fele pedig semleges álláspontot foglal el. A román kormánnyal kötött egyezséget már kevesebb, mint egyötödnyien támogatják a 45%-nyi ellenzővel szemben. A magyar lakosság kétharmada a munkanélküliség érezhető növekedésétől tart a státustörvény bevezetése nyomán. A munkanélküliség növekedésére számítók arányában mutatkozó, statisztikailag nem szignifikáns különbség aszerint, hogy csupán a törvény hatálya alá tartozó határon túli magyarokról, vagy a román nemzetiségűekről volt szó kérdésünkben, feltételezésünk szerint a megállapodás nyomán megjelenő véleményeknek a megállapodás előtti (vagyis a státustörvény által eredetileg feltételezett) állapotokra való utólagos visszavetítésének tudható be.

Elsőként azt kérdeztük, hogy mennyire helyesli vagy helyteleníti a válaszadó, hogy a státusztörvény előnyöket biztosít a határon túl élő magyaroknak. Több a helytelenítő, mint a helyeslő válasz: a lakosság 25%-a helyesli, 32%-a pedig helyteleníti az intézkedést. A két véleménycsoport közti különbség a szélső válaszkategóriákban megmutatkozó eltérésből adódik, hiszen a törvény adta előnyökkel teljesen egyetértők 10%-ával szemben 16%-nyian teljesen helytelenítik a kedvezményeket, ugyanakkor a kevésbé élesen megfogalmazott, de konkrét véleményt tükröző „inkább helyesli” illetve „inkább helyteleníti” válaszlehetőségeket gyakorlatilag ugyanannyian választották. Legnagyobb azonban a semleges véleménnyel bírók tábora: a kedvezménytörvényt részben helyesnek, részben helytelennek tartók a lakosság egyharmadát teszik ki. (4.1. táblázat) A helyeslők között az átlagosnál többen vannak a férfiak, a közép- és felsőfokú végzettségűek, a budapestiek, a szellemi munkát végzők és a vezetők, míg a helytelenítők között a nők, az alacsony- és szakmunkás végzettséggel rendelkezők, a középkorúak, a fizikai munkát végzők és a dél-dunántúli válaszolók.

4.1. táblázat
A határon túli magyarok előnyben részesítésének megítélése
2002. január

	N	%	Az érvényes válaszok %-ában
teljesen helyes	142	9,5	10,2
inkább helyes	233	15,5	16,7
részben helyes, részben helytelen	544	36,2	38,9
inkább helytelen	245	16,3	17,5
teljesen helytelen	234	15,6	16,7
(összesen)	1398	93,1	100,0
nem tudja, nem válaszol	104	6,9	–
Összesen	1502	100,0	–

2000 áprilisában hasonló kérdések segítségével próbáltuk felmérni a magyar társadalom viszonyulását az akkor előkészítési fázisban lévő státusztörvényhez. Szerepelt ekkor egy olyan kérdésblokk, amely a határon túli magyarság helyzetének javítására felmerülő alternatívák lakossági támogatását tesztelte. Az alábbiakban bemutatjuk a 2000. áprilisi kérdésre adott válaszok eloszlását. (4.2. táblázat) Az adatokból látszik, hogy 2000. áprilisában az érvényes választ adók nem egész 8%-a választotta a felmerülő lehetőségek közül azt az opciót, amely a legközelebb áll a megvalósult státusztörvényhez, amely tehát csak meghatározott területeken biztosítana a magyar állampolgárokkal megegyező jogokat a határon túli magyaroknak. Legkevesebben a bevándorlás és az azonnali állampolgárság lehetőségét támogatták, míg 15%-nyian a kettős állampolgárság mellett tették le voksukat. A legradikálisabb véleményt, miszerint semmilyen segítséget nem kell nyújtania a magyar államnak, 12%-nyian osztották. A szülőföldön maradás és az ottani támogatást pártolták kimagaslóan a legtöbben, hiszen tíz válaszolóból hatan ezt a válaszlehetőséget jelölték meg. Azoktól, akik ezt választották, azt is megkérdeztük, hogy milyen típusú segítséget tartanak szükségesnek. Főként anyagi támogatást 8%-uk, diplomáciai úton megvalósuló segítséget 64%-uk, mindkettőt pedig 27%-uk javasolna.

A határon túli magyarok magyarországi jogállásának törvényi szabályozását összességében 56%-nyian támogatták, 41% viszont szükségtelennek tartotta a helyzet törvényi rendezését 2000. áprilisában.

4.2. táblázat.

Mit kellene tenni a magyar államnak a határon túli magyarok helyzetének javításáért? 2000. április

(az érvényes választ adók százalékában)

	N=	%
Ösztönözni kellene a bevándorlásukat, és azonnal magyar állampolgárságot kellene adni nekik	47	3,3
Kettős állampolgárságot kellene biztosítani számukra a bevándorlás ösztönzése nélkül	217	15,0
A kettős állampolgárság megadása nélkül kellene nekik minél több területen a magyar állampolgárokkal azonos jogokat biztosítani	112	7,7
Abban kellene segíteni őket, hogy a szülőföldjükön boldoguljanak	860	59,3
Semmilyen segítséget nem kellene nekik adni, hiszen minden állam csak a saját polgáraiért felelős	180	12,4
Egyéb válasz	32	2,2
<i>Összesen</i>	<i>1449</i>	<i>100,0</i>
Nem tudja, nem válaszolt*	78	5,1

*Az összes megkérdezett százalékában

Megjegyzés. A válaszadás megkönnyítéséhez minden megkérdezett egy válaszlapot kapott, mely a lehetséges válaszok felsorolását tartalmazta. Csak egy válasz volt adható.

4.3. táblázat

A román kormánnyal való egyezség megítélése

	N	%	Az érvényes válaszok %-ában
egyáltalán nem ért egyet	362	24,1	26,8
nem ért egyet	319	21,2	23,6
egyet is ért, nem is	419	27,9	31,0
egyetért	177	11,8	13,1
teljesen egyetért	75	5,0	5,5
(összesen)	1352	90,0	100,0
nem tudja, nem válaszol	150	10,0	—
összesen	1502	100,0	—

4.4. táblázat

Tart-e Ön attól, hogy a határon túli magyar, illetve a román nemzetiségű munkavállalók megjelenése érezhetően növelni fogja a hazai munkanélküliséget?

Nőni fog-e a hazai munkanélküliség...	a határon túli magyar munkavállalók miatt?			a román nemzetiségű munkavállalók miatt?		
	N	%	Az érvényes válaszok %-ában	N	%	Az érvényes válaszok %-ában
Igen	935	62,3	67,6	976	65,0	70,9
Nem	449	29,9	32,4	401	26,7	29,1
(összesen)	1384	92,1	100,0	1377	91,7	100,0
nem tudja, nem válaszol	118	7,9	–	125	8,3	–
Összesen	1502	100,0	–	1502	100,0	–

E téma kapcsán újra érdemes feleleveníteni a 2000. áprilisi véleményeket azzal kapcsolatban, hogy pontosan milyen jogok illessék meg a határon túli magyarokat. (4.5. táblázat) Legkevesebben éppen a munkavállalási engedély nélküli munkavállalás terén fejezték ki egyetértésüket, gyakorlatilag ugyanannyian, mint azzal, hogy szavazójogot kapjanak Magyarországon. Az egyet nem értők tábora magas volt még a feltétel nélküli letelepedés és az azonos feltételek melletti azonos mértékű nyugdíj kapcsán. A kedvezményes tömegközlekedés, az egészségügyi ellátás igénybevétele, a korlátozás nélküli beutazási engedély és az ingyenes állami oktatás kérdésében a legmagasabb a támogatók aránya, de még ezekben a kérdésekben is gyakorlatilag fele-fele arányban voltak megtalálhatók az egyetértők és az egyet nem értők.

4.5 táblázat.

Ön mennyire értene vagy nem értene egyet azzal, hogy a határon túli magyarok Magyarországon... (2000. április)
(az érvényes választ adók sorszázalékában)

	(Inkább) egyetért	(Inkább) nem ért egyet	N=	A válaszok átlaga	Nem tudja, nem válaszolt*
Ugyanazokat a kedvezményeket vehessék igénybe a tömegközlekedési eszközökön	51,9	48,1	1450	2,47	5,0
Ugyanúgy vehessék igénybe az egészségügyi ellátásokat	52,5	47,5	1459	2,43	4,5
Korlátozás nélkül utazhassanak be Magyarországra	49,9	50,1	1462	2,5	4,3
Ugyanúgy járjon gyermekeiknek az ingyenes állami oktatás	55,6	44,3	1442	2,55	5,5
Munkavállalási engedély nélkül, ugyanúgy pályázhassanak a munkahelyekre	26,8	73,1	1451	1,96	5,0
Ugyanúgy szavazhassanak az országgyűlési választásokon	31,0	69,0	1454	1,97	4,8
Azonos feltételek megléte esetén ugyanakkora nyugdíjat kaphassanak	37,1	62,9	1423	2,13	6,8
Feltételek nélkül letelepedhessenek Magyarországon, ha akarnak	32,4	67,6	1453	2,08	4,8

*Az összes meg-kérdezett %-ában